

غیر قابل فروش

ماہنامہ محتوایی ویرتہ محافل

و جلسات قرآن و عترت علیہم السلام

شماره چهار - مهر ۱۴۰۴

ماهنامه محتوایی ویژه مبلغان ومریان قرآن و عترت

شماره چهار - مهر ۱۴۰۴

پژوهش‌های قرآنی

خانواده طلاب هنرمند

تهیه شده در:

بدیع (دستیار ایده و محتوای قرآنی)

هرگونه استفاده و ترویج خورشید و ماه در
منابر، کلاس‌ها، جلسات و محافل قرآنی **جایز**
و موجب خوشحالی تولیدکنندگان است.

نویسندگان:

مرتضی حاجی‌وند

حجت‌الاسلام سیدجعفر دزفولیان

حجت‌الاسلام حسین سلیمانی

طراح لوگو: حسن کریمی

صفحه‌آرایی: غلامعلی جزینی

«انگیزهٔ بعثت نزول وحی است و
نزول قرآن است و انگیزهٔ تلاوت قرآن
بر بشر این است که تزکیه پیدا بکنند
و نفوس مصفا بشوند از این ظلماتی
که در آن‌ها موجود است.»

صحیفهٔ امام، ج ۱۴، ص ۳۸۸

[قرآن] کتاب درمان دردهای بشر
است؛ چه دردهای افراد بشر [مانند]
دردهای معنوی و روحی و فکریشان،
چه دردهای جوامع بشری [از قبیل]
جنگ‌ها، ظلم‌ها، بی‌عدالتی‌ها؛ قرآن
درمان این‌ها است.

بیانات در دیدار شرکت‌کنندگان در
مسابقات بین‌المللی قرآن، ۱۴۰۲/۱۲/۰۳

﴿وَالْبَاقِيَاتُ الصَّالِحَاتُ خَيْرٌ عِنْدَ رَبِّكَ ثَوَابًا وَخَيْرُ أَمَلًا﴾

و کارهای خوب ماندگار نزد پروردگارت از
جهت پاداش بهتر و از لحاظ امیدداشتن
به آن‌ها نیکوتر است.

سوره مبارکه کهف، آیه شریفه ۴۶

همراه گرامی

با سلام و احترام

«خورشید و ماه» با همت جمعی از
دغدغه‌مندان فرهنگ قرآنی و به‌صورت
کاملاً جهادی و مردمی تولید می‌شود. تداوم
این مسیر، با حمایت‌های مالی - حتی اندک -
شما عزیزان ممکن خواهد بود. در صورت
تمایل، می‌توانید با کلیک روی لینک زیر به
«خورشید و ماه» کمک کنید.

zarinp.al/taharoshd.com

فهرست مطالب

۸	برای شروع...
۹	برای مربیان و مبلغان
۱۱	خورشید (مناسبت‌های شمسی)
۱۲	۲ مهر - بزرگداشت شهدای منا
۲۱	۵ مهر - شکست حصر آبادان
۳۰	۵ مهر - روز گردشگری و جهانگردی
۴۰	۱۰ مهر - روز نخبگان
۴۹	۱۵ مهر - سالگرد طوفان الاقصی
۵۸	ماه (مناسبت‌های قمری)
۵۹	۸ ربیع الثانی - ولادت امام حسن عسکری علیه السلام
۶۶	۱۰ ربیع الثانی - وفات حضرت معصومه علیها السلام

برای شروع

سال‌ها پیش در خانواده عقیق ایده‌ای شکل گرفت برای شناساندن مناسبت‌های شمسی و قمری تقویم به مردم. بسیاری از مناسبت‌ها در تقویم درج شده‌اند اما کمتر کسی از ما می‌داند که دلیل اهمیت آن‌ها یا داستان‌شان چیست. بعد از چندی، این ایده تغییر کرد و با محوریت قرآن شکلی نو به خود گرفت و شد آنچه که اکنون پیش روی شماست: «خورشید و ماه»؛ ماهنامه‌ای برای معرفی مناسبت‌ها و پیوند آن‌ها به آیات قرآن و سخنان اهل بیت علیهم‌السلام.

گرچه این ماهنامه برای عموم افراد قابل استفاده است اما در نگاه اول، برای فعالان قرآن و عترت تولید شده است. اگر مربی، مبلغ، معلم یا برگزارکننده جلسات و کلاس‌های مذهبی هستید، «خورشید و ماه» می‌تواند همراه مناسبی برای شما باشد. در هر شماره از این مجله، برای هر مناسبت یک آیه محوری انتخاب شده است؛ بعد از توضیح مناسبت، پیوند آن با آیه مورد بررسی قرار گرفته است و در ادامه نیز روایاتی از اهل بیت علیهم‌السلام و بیاناتی از رهبر معظم انقلاب مدته آورده شده تا بهره مخاطب از خوان معنوی کامل شود.

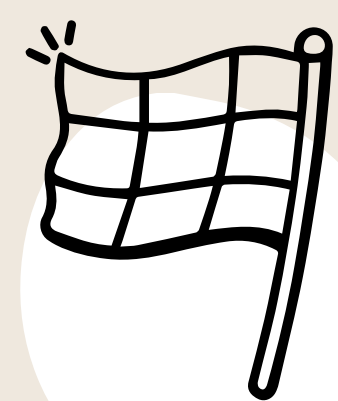
مزید امتنان است که ما را از نظرات ارزشمندتان بی‌نصیب نگذارید. بی‌شک نظرات شما چراغ راه ادامه مسیر این کار کوچک خواهد بود؛ ان شاء الله.

برای مربیان و مبلغان

فارغ از نوع فعالیت شما- جلسات خانگی قرآن، هیئت‌های مذهبی، پایگاه‌های بسیج یا سایر محافل- می‌توانید از این شیوه‌نامه برای ارائه مؤثر محتوای «خورشید و ماه» استفاده نمایید. دقت کنید که این روش، الگوی پیشنهادی ماست و شما باید با خلاقیت خود و با در نظر گرفتن ویژگی‌های مخاطبان، زمان و شرایط خاص منطقه خود، آن را مناسب‌سازی کنید.

۱. گام اول: شروع (۷ دقیقه)

جلسه را با توضیحی مختصر و جذاب درباره موضوع شروع کنید. این بخش باید به گونه‌ای طراحی شود که ذهن مخاطبان را برای درک بهتر محتوا آماده سازد.

۲. گام دوم: مشارکت مخاطب (۷ دقیقه)

در صورت حضور افرادی که درباره موضوع آگاهی یا تجربه‌ای دارند، فرصتی فراهم کنید تا به بیان خاطرات یا اطلاعات خود بپردازند. این کار باعث افزایش مشارکت و جذابیت جلسه خواهد شد.

۳. گام سوم: تلاوت آیه (۵ دقیقه)

مربی یا یکی از شرکت‌کنندگان آیه را تلاوت کنند. سعی کنید همه افراد را به مشارکت در تلاوت تشویق و در صورت نیاز، تلاوت آیه را تکرار کنید. همچنین، بیان ترجمه قابل فهم آیه را فراموش نکنید.

۴. گام چهارم: مشارکت مخاطب ۲ (۷ دقیقه)

پیش از ارائه تفسیر و توضیح، از مخاطبان بخواهید برداشت شخصی خود از آیه را بیان کنند و ارتباط آن را با مناسبت مورد بحث مطرح نمایند. این گفت‌وگوی گروهی به فهم عمیق‌تر و ماندگارتر پیام جلسه کمک می‌کند.

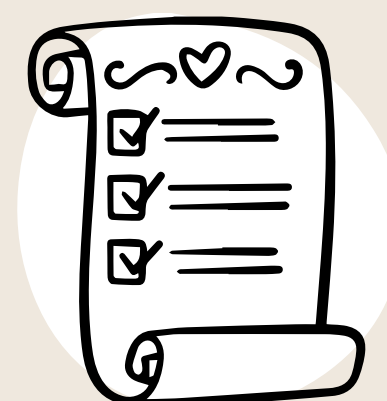
۵. گام پنجم: جمع‌بندی (۷ دقیقه)

با اشاره به مفهوم محوری آیه و پیوند آن با مناسبت، مطالب را جمع‌بندی کنید و مصادیق عملی این آیه را در زندگی روزمره بیان کنید.

۶. گام ششم: عهد (۲ دقیقه)

در پایان، با شرکت‌کنندگان عهد ببندید تا مفاهیم آیه را در زندگی خود به کار ببندند.

مناسبت‌های شمسی

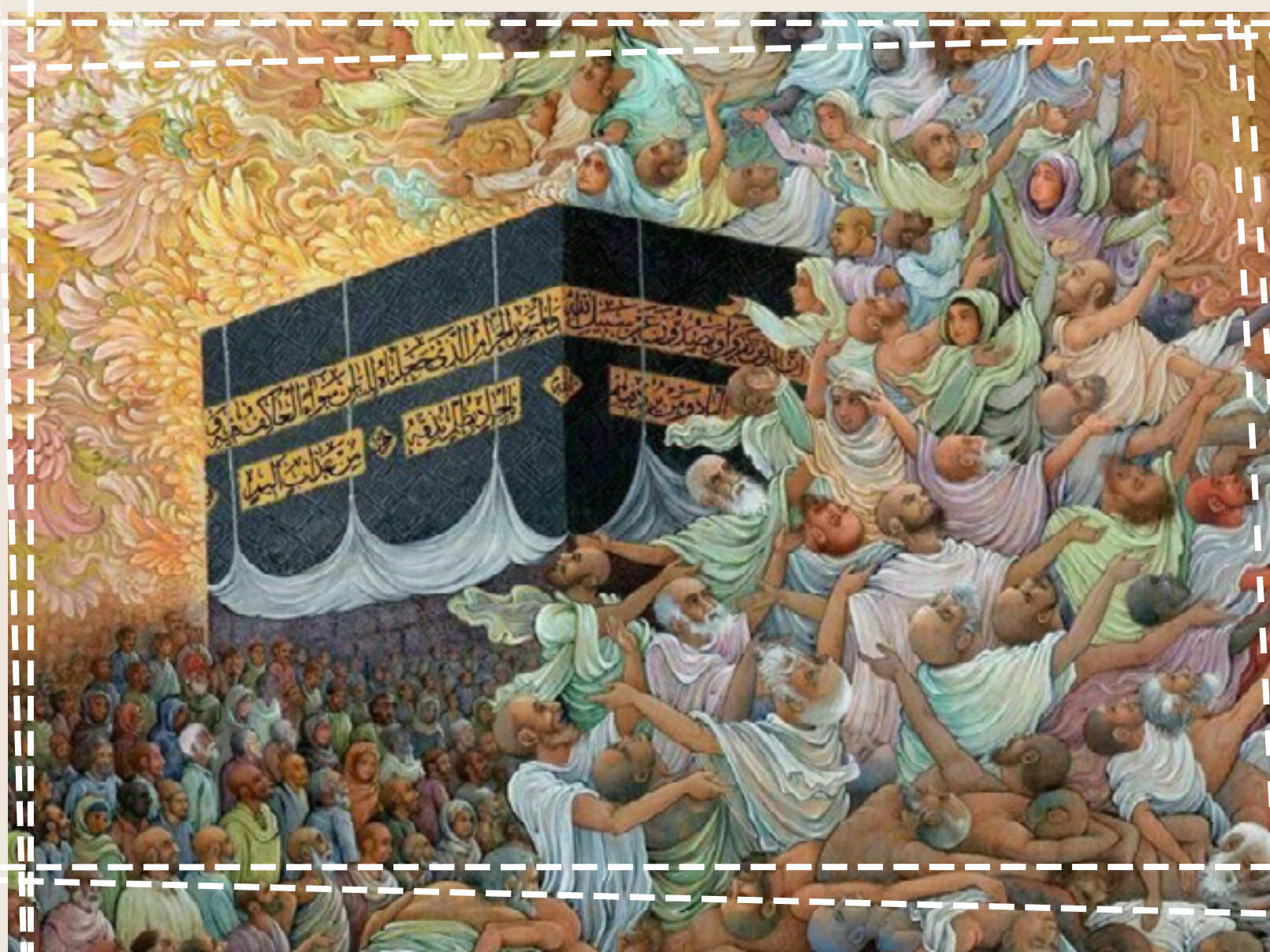
۲ مهر: بزرگداشت شهدای منا

۵ مهر: شکست حصر آبادان

۵ مهر: روز گردشگری و جهانگردی

۱۰ مهر: روز نخبگان

۱۵ مهر: سالگرد طوفان الاقصی

۲ مهر - بزرگداشت شهدای منا

آیه محوری

﴿وَهَذَا الْبَلَدِ الْأَمِينِ﴾^۱ «سوگند به این شهر ایمن.»

۱. سوره مبارکه تین/۳.

دربارهٔ مناسبت

دو مهر در حافظهٔ معاصر جهان اسلام زخمی بر دل دارد؛ زخمی که هر سال با فرارسیدن این روز تازه می‌شود. ده سال است که این تاریخ با سالروز فاجعهٔ منا گره خورده است؛ فاجعه‌ای که در دوم مهر ۱۳۹۴، برابر با دهم ذی‌الحجه ۱۴۳۶ قمری - مصادف با عید قربان، عید بندگی و یادگار ابراهیم و اسماعیل علیه‌السلام - در قلب سرزمین وحی رخ داد و به مرگبارترین حادثهٔ تاریخ حج بدل شد و شادی عید را در کام میلیون‌ها مسلمان تلخ نمود و جامهٔ سپید حاجیان را به رخت عزا بر تن خانواده‌های آنان بدل کرد.

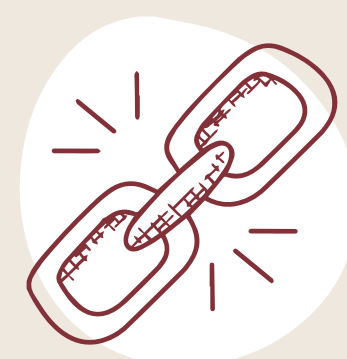
آن صبح داغ و پرهیاهو، هنگامی که زائران از منا به سوی جمرات روانه بودند، گذرگاه ۲۰۴ به گلوگاه مرگ تبدیل شد. ازدحام جمعیت و سوءمدیریت و بی‌کفایتی آل‌سعود و کارگزاران آن لحظه‌ای را رقم زد که نفس‌ها بند آمد و آرزوی هزاران انسان برای عبادتی امن و آرام خاموش شد. بر اساس آمار رسمی، در آن روز بیش از هفت‌هزار حاجی از ۳۹ کشور جهان جان باختند یا مفقود شدند. ایران اسلامی با ۴۶۴ شهید و مفقود و ۱۵۹ زخمی، بیشترین داغ را متحمل شد. در میان آنان نام دیپلمات‌ها، روحانیان، اساتید و

قاریان برجسته قرآن به چشم می‌خورد؛ از جمله آیت‌الله مؤیدی قمی، غضنفر رکن‌آبادی، محسن حاجی‌حسینی کارگر، محمدسعید سعیدی‌زاده، امین باوی، فواد مشعلی و حسن دانش.

رهبر معظم انقلاب ظله العالی در پی این حادثه سه روز عزای عمومی اعلام نمودند و انگشت اتهام را به سوی سعودی‌ها گرفت؛ مدیریتی که بارها و بارها در تاریخ حج فجایعی خونین آفریده بود: از کشتار حجاج در مراسم برائت از مشرکین سال ۱۳۶۶ تا آتش‌سوزی خیمه‌ها و سقوط مرگبار بالابر و....

این روز روایتی تلخ است از شوق پرواز حاجیان به حریم امن الهی که در میانه راه به مرثیه‌ای ابدی بدل گشت.

ارتباط آیه و مناسبت

حضرت باری تعالی در آیه شریفه ﴿وَهَذَا الْبَلَدِ الْأَمِينِ﴾ به شهر مکه و امنیت آن قسم یاد کرده است؛ حرم امن الهی که امنیت و حرمتش به دعای ابراهیم خلیل‌الله پیوند خورده است: ﴿وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ رَبِّ اجْعَلْ هَذَا الْبَلَدَ آمِنًا﴾.^۱ از همان آغاز،

۱. سوره مبارکه ابراهیم/۳۵: ﴿وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ رَبِّ اجْعَلْ هَذَا الْبَلَدَ آمِنًا وَاجْنُبْنِي وَبَنِيَّ أَنْ نَعْبُدَ الْأَصْنَامَ﴾؛ «و [یاد کن] هنگامی را که ابراهیم گفت: پروردگارا! این شهر [مکه] را منطقه‌ای امن قرار ده و من و فرزندانم را از پرستش بت‌ها دور بدار.»

خداوند این خانه را مأمن جان‌ها و محل اجتماع مؤمنان قرار داد و حتی در دوران جاهلیت نیز، مردم حرمت این شهر و امنیت حاجیان را پاس می‌داشتند و خونریزی و تعدی در آن را ناپسند می‌شمردند.^۱

با این حال، در دوران حاکمیت آل سعود، این حریم الهی بارها و بارها شاهد حوادث تلخ و دردناک بود. ترکیبی از بی‌کفایتی مدیریتی و دشمنی و سلطه‌جویی همان‌گونه که پیش‌تر در سال ۱۳۶۶ منجر به کشتار خونین حجاج در مراسم برائت از مشرکین شده بود، فجایع دلخراش سقوط بالابر و منا را در سال ۱۳۹۴ رقم زد و بار دیگر نشان داد که حاکمان سعودی شایستگی پاسداری از این امانت الهی را ندارند.

این رویکرد آل سعود محدود به حج نیست؛ آن‌ها در عرصه‌های دیگر نیز بارها به‌جای ایفای نقش خادمان حرمین شریفین و الفت بین مسلمانان، عملاً در نقش وحدت‌شکنان امت اسلامی ظاهر شده‌اند؛ از حمایت از

۱. سوره مبارکه عنکبوت/۶۷: ﴿أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّا جَعَلْنَا حَرَمًا آمِنًا وَيَتَخَطَّفُ النَّاسُ مِنْ حَوْلِهِمْ أَفَبِالْبَاطِلِ يُؤْمِنُونَ وَبِنِعْمَةِ اللَّهِ يَكْفُرُونَ﴾؛ «آیا ندانسته‌اند که ما [شهرشان مکه را] حرم امنی قرار داده‌ایم [که در آن با آسایش و آرامش و محفوظ از قتل و غارت زندگی می‌کنند] در حالی که مردم از اطراف آنان [به وسیله دزدان و غارتگران عرب] ربوده می‌شوند؟ پس آیا [با دارا بودن این نعمت بالارزش الهی] به باطل می‌گروند و به نعمت خدا کفران می‌ورزند؟!»

گروه‌های تروریستی تا عادی سازی روابط با رژیم صهیونیستی و بی‌اعتنایی به فریاد مظلومیت ملت فلسطین.

کلام معصوم

الإمامُ الصَّادِقُ عَلَيْهِ السَّلَامُ: «مَنْ مَاتَ فِي أَحَدِ الْحَرَمَيْنِ بَعَثَهُ اللَّهُ مِنْ الْأَمْنَيْنِ، وَمَنْ مَاتَ بَيْنَ الْحَرَمَيْنِ لَمْ يُنْشَرْ لَهُ دِيْوَانٌ»^۱
امام صادق علیه السلام: هر کس در یکی از دو حرم (مکه و مدینه) بمیرد خداوند او را در زمره کسانی برانگیزد که از عذاب خدا در امانند و هر کس در فاصله میان دو حرم بمیرد، دفتر و دیوانی برای [محاسبه اعمال] او گشوده نخواهد شد.

سخن رهبری

حجّ ابراهیمی که اسلام به مسلمانان هدیه کرده است، مظهر عزّت و معنویّت و وحدت و شکوه است؛ عظمت امت اسلامی و اتّکاء آنان به قدرت لایزال الهی را به رخ بدخواهان و دشمنان می‌کشد و فاصله آنان را با منجلاب فساد و

۱. من لا یحضره الفقیه؛ ج ۲، ص ۲۲۹.

حقارت و استضعافی که زورگویان و قلدران بین‌المللی بر جوامع بشری تحمیل می‌کنند، برجسته می‌سازد. حجّ اسلامی و توحیدی، مظهر ﴿أَشِدَّاءُ عَلَى الْكُفَّارِ رُحَمَاءُ بَيْنَهُمْ﴾^۱ است؛ جایگاه برائت از مشرکان و الفت و وحدت با مؤمنان است.

آنان که حج را به یک سفر زیارتی‌سیاحتی فروکاسته و دشمنی و کینه خود با ملت مؤمن و انقلابی ایران را در زیر عنوان «سیاسی‌کردن حج» پنهان ساخته‌اند، شیطان‌هایی خُرد و حقیرند که از به‌خطرافتادنِ مطامع شیطان بزرگ، آمریکا، به خود می‌لرزند.

... اکنون قریب یک سال از حوادث مُدهش‌نا می‌گذرد که در آن، چندهزار نفر در روز عید و در لباس احرام، در زیر آفتاب و با لب تشنه، مظلومانه جان باختند؛ اندکی پیش از آن در مسجدالحرام نیز جمعی در حال عبادت و در طواف و نماز به خاک و خون کشیده شدند. حکام سعودی در هر دو حادثه مقصّرند... تعلّل و کوتاهی در نجات مجروحان نیمه‌جانی که جان شیفته و دل مشتاق آنان در عید قربان با زبان ذاکر و ترنّم آیات الهی همراه بود، نیز قطعی و مسلّم است. مردان قسّی‌القلب و جنایت‌کار سعودی آنان را با

۱. سوره مبارکه فتح/۲۹.

جان باختگان، در کانتینرهای دربسته محبوس ساختند و به جای درمان و کمک یا حتّی رساندن آب به لبان تشنه آنان، آن‌ها را به شهادت رساندند.

... حکام سعودی به جای عذرخواهی و پشیمانی و تعقیب قضائی مقصّران مستقیم این حادثه هولناک، با نهایت بی‌شرمی و وقاحت، حتّی از تشکیل هیئت حقیقت‌یاب بین‌الملل اسلامی نیز سر باز زدند؛ به جای ایستادن در جایگاه متّهم، در جایگاه مدّعی ایستادند و دشمنی دیرین خود با جمهوری اسلامی و با هر پرچم برافراشته اسلام در مقابله با کفر و استکبار را با خباثت و سُبُک‌سری بیشتر آشکار ساختند.

بوق‌های تبلیغاتی آنان اعم از سیاست‌مدارانی که رفتار آنان در برابر صهیونیست‌ها و آمریکا ننگ جهان اسلام است، تا مفتیان ناپرهیزکار و حرام‌خواری که آشکارا برخلاف کتاب و سنّت فتوا می‌دهند، تا پادوهای مطبوعاتی که حتّی وجدان حرفه‌ای هم مانع دروغ‌سازی و دروغ‌گویی آنان نیست، تلاش بیهوده می‌کنند که جمهوری اسلامی را در محروم‌سازی حجّ ایرانی از حجّ امسال، متّهم نشان دهند. حکام فتنه‌انگیزی که با تشکیل و تجهیز گروه‌های تکفیری و شرور، دنیای اسلام را گرفتار جنگ‌های داخلی و قتل و جرح

بی‌گناهان کرده‌اند و یمن و عراق و شام و لیبی و برخی دیگر از کشورهای را به خون آغشته‌اند؛ سیاست‌بازان از خدابی خبری که دست دوستی به رژیم اشغالگر صهیونیست داده و چشم بر رنج و مصیبت جانکاه فلسطینیان بسته‌اند و دامنه ظلم و خیانت خود را تا شهر و روستای بحرین گسترده‌اند؛ حاکمان بی‌دین و بی‌وجدانی که فاجعه بزرگ منا را پدید آورده و با نام خادمان حرمین، حریم حرم امن الهی را شکسته و میهمانان خدای رحمان را در روز عید در منا و پیش از آن در مسجد الحرام قربانی کرده‌اند، اکنون از سیاسی‌نشدن حج دم می‌زنند و دیگران را به گناهان بزرگی که خود مرتکب شده یا تسبیب کرده‌اند، متهم می‌کنند. آنان مصداق کامل بیان روشنگر قرآن کریمند که فرمود:

﴿وَإِذَا تَوَلَّى سَعَىٰ فِي الْأَرْضِ لِيُفْسِدَ فِيهَا وَيُهْلِكَ الْحَرْثَ وَالنَّسْلَ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ الْفُسَادَ * وَإِذَا قِيلَ لَهُ اتَّقِ اللَّهَ أَخَذَتْهُ الْعِزَّةُ بِالْإِثْمِ فَحَسْبُهُ جَهَنَّمُ وَلَبِئْسَ الْمِهَادُ﴾^۱.

... جهان اسلام باید حاکمان سعودی را بشناسند و واقعیت هتاک و بی‌ایمان و وابسته و مادی آنان را به درستی درک کنند؛ باید به‌خاطر جنایاتی که در گستره جهان اسلام به بار آورده‌اند، گریبان آن‌ها را رها نکنند؛ باید به‌خاطر

۱. سوره مبارکه بقره/ ۲۵ و ۲۶.

رفتار ظالمانه آنان با ضیوف الرّحمان، فکری اساسی برای مدیریت حرمین شریفین و مسئله حج بکنند. کوتاهی در این وظیفه، آینده امت اسلامی را با مشکلات بزرگتری مواجه خواهد ساخت.^۱

ایده‌های کنشگری

ایده جمعی و عملی

در مسجد، مدرسه و... «دیوار یادبود شهدای منا» بسازید. پلاک مشخصات چند شهید شاخص یا شهدای شهرتان در حادثه منا را طراحی کنید و بر روی دیوار بزنید تا نوجوانان و جوانان با مطالعه آنان، بیشتر با شهدا آشنا شوند.

ایده گفتمان سازی قرآنی

در جلسه خود می‌توانید آثار مربوط به شهدای این حادثه را معرفی کنید. مجموعه پنج جلدی «مهاجران» انتشارات کتابستان معرفت، به روایت زندگی شهدای قرآنی این حادثه می‌پردازد.

۱. پیام به مسلمانان جهان به مناسبت فرارسیدن موسم حج، ۱۳۹۵/۰۶/۱۵.

۵ مهر - شکست حصر آبادان

آیه محوری

﴿كَمْ مِنْ فِئَةٍ قَلِيلَةٍ غَلَبَتْ فِئَةً كَثِيرَةً بِإِذْنِ اللَّهِ ۖ وَاللَّهُ مَعَ الصَّابِرِينَ﴾؛ «به خواست خدا چه بسا گروه اندکی که بر گروه بسیاری غلبه کند، که خدا با کسانی است که شکیبا هستند.»

۱. سوره مبارکه بقره/۲۴۹.

دربارهٔ مناسبت

در نخستین ساعات بامداد پنج مهر ۱۳۶۰، عملیات غرورآفرین **ثامن‌الائمه** علیهم‌السلام با رمز «نَصْرُ مِنَ اللَّهِ وَفَتْحٌ قَرِيبٌ» آغاز شد؛ عملیاتی که نه‌تنها محاصرهٔ ۳۷۵ روزه آبادان را در هم شکست، بلکه معادلات جنگ تحمیلی رژیم بعث علیه میهن عزیزمان را نیز دگرگون ساخت.

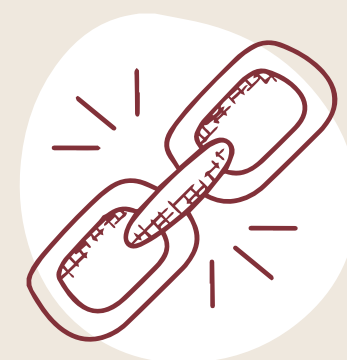
پس از تجاوز عراق در ۳۱ شهریور ۱۳۵۹ و اشغال بخش‌هایی از خاک وطن، آبادان به‌عنوان یکی از شهرهای استراتژیک کشور در محاصرهٔ ارتش بعث قرار گرفت. امام خمینی رحمة‌الله‌علیه در چهاردهم آبان ۱۳۵۹ طی سخنانی با تأکید به نیروهای مسلح یادآور شدند که حصر آبادان باید شکسته و دشمن نباید به آبادان وارد شود.

عملیات ثامن‌الائمه نخستین همکاری ارتش جمهوری اسلامی و سپاه پاسداران انقلاب اسلامی پس از عزل بنی‌صدر بود. در این عملیات، لشکر ۷۷ خراسان، بسیج مردمی و نیروی هوایی ارتش با همدلی و انسجامی مثال‌زدنی، دشمن را غافلگیر کردند. در همان ساعات نخستین، خطوط مقدم ارتش بعث در شرق کارون در هم شکست و حلقهٔ محاصرهٔ آبادان از هم گسست.

نبردی ۴۲ ساعته و طاقت‌فرسا که با پایمردی و رشادت رزمندگان به آزادی بیش از ۱۵۰ کیلومتر مربع از اراضی اشغال‌شده و عقب‌نشینی کامل دشمن از جزیره آبادان انجامید. بیش از ۲۵۰۰ نفر از نیروهای بعثی به اسارت رزمندگان اسلام درآمدند، هزاران تن کشته و ده‌ها تانک، خودرو و ادوات زرهی منهدم و یا به غنیمت گرفته شد.

شکست حصر آبادان پیروزی روحیه‌بخشی به شمار می‌آید که ضربه سنگینی بر پیکر ارتش بعث وارد نمود و روند جنگ را تغییر داد و راه فتح خرمشهر را گشود. رسانه‌های جهان با شگفتی از پیروزی بزرگ ایران در جنگ نوشتند و موجی از امید و غرور کشور را فراگرفت. این عملیات راه فتح خرمشهر رو گشود.

ارتباط آیه و مناسبت

دشمن بعثی با پشتوانه شرق و غرب به خیال خام اشغال خوزستان پای در خاک میهن عزیزمان نهاد. در روزهای نخست جنگ به دلیل خیانت و کارشکنی رئیس‌جمهور وقت خرمشهر سقوط کرد، حلقه محاصره آبادان تنگ و تنگ‌تر می‌شد و بسیاری در جهان پایان کار را قطعی می‌دانستند؛ اما اینجا ایران است؛ سرزمین ایمان و شهادت.

رزمندگان دلاور علی‌رغم تعداد اندکشان، قلب‌هایی به وسعت آسمان داشتند. آنان به فرمان ولی خویش گوش سپردند و در مدت قریب به یک سال محاصره، شکیبایی ورزیدند و شهر را رها نکردند و حتی زیر باران خمپاره، نماز جمعه را برگزار می‌نمودند. همین ذکر نام بلند خدا و ولایت‌پذیری سبب شد که دشمن، با همه حمایت منافقان و استکبار، نتواند مقاومت آن‌ها در هم بشکند.

و آنگاه که بنی‌صدر برکنار شد، نوبت تحقق وعده الهی فرا رسید. عملیاتی که به نام ثامن‌الائمه علیه السلام تبرک شده بود، آغاز شد و تاریخ دوباره شاهد همان حقیقتی بود که خداوند به قلب پاک پیامبر صلی الله علیه و آله نازل کرده بود: ﴿كَمْ مِنْ فِئَةٍ قَلِيلَةٍ غَلَبَتْ فِئَةً كَثِيرَةً بِإِذْنِ اللَّهِ﴾.

رزمندگان ایرانی با توکل به خدای قادر متعال و با تکیه بر ایمان و نصرت الهی بر لشکر انبوه بعثی چیره شدند؛ دشمنی که به اتکای توپ و تانک و زرادخانه استکبار جهانی آمده بود، شکست خورد و حلقه محاصره آبادان از هم گسست. امام خمینی رحمة الله علیه نیز این مسئله را یادآور شدند که: «شما به حقیقت، همان‌طوری که امام سیدالشهدا علیه السلام به حق بود و با عده قلیلی مقابله کرد و در عین حالی که به شهادت رسید و فرزندان او هم به شهادت رسیدند، لکن

اسلام را زنده کرد و یزید و بنی‌امیه را رسوا کرد. شما هم شیعیان همان حضرت هستید. شما هم در این نبردهای بزرگی مثل نبرد آبادان و مثل تنگه چزابه و مثل بستان کاری کردید که اعجاز بود؛ اعجاز بود از باب این‌که یک جمعیت کم با عده و عده کم و با ایمان بزرگ این اعجاز را آفریدند و صدام که این کار غلط را به تخیلاتی که کرده بود انجام داد، پشیمان شده است و به همه دولت‌ها برای کمک دست دراز کرده است و از همه کشورها کمک خواسته است و همه هم، تقریباً اکثر قریب به اتفاق هم به او کمک می‌کنند و همه کمک‌هایی را که آن‌ها کرده‌اند نتوانسته‌اند یک ایمانی برای او بفرستند، برای این‌که در خودشان هم نبود. اشتباهشان در همین است که خیال می‌کنند زیادی جمعیت و زیادی اسلحه کار انجام می‌دهد... افراد کم با بازوان قوی و قلب مطمئن و قلب متوجه به خدای تبارک و تعالی و عشق به شهادت و عشق به لقاءالله، این‌هاست که پیروزی می‌آورد. پیروزی را شمشیر نمی‌آورد، پیروزی را خون می‌آورد. پیروزی را افراد و جمعیت‌های زیاد نمی‌آورد، پیروزی را قدرت ایمان می‌آورد.»^۱

۱. سخنرانی در جمع رزمندگان اسلام، ۱۳۶۰/۱۲/۱۸.

کلام معصوم

الباقر عليه السلام: إِنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ لَمَّا نَظَرَ إِلَى كَثْرَةِ عَدَدِ الْمُشْرِكِينَ وَ قِلَّةِ عَدَدِ الْمُسْلِمِينَ اسْتَقْبَلَ الْقِبْلَةَ، وَقَالَ: «اللَّهُمَّ أَنْجِرْ لِي مَا وَعَدْتَنِي، اللَّهُمَّ إِنْ تَهْلِكْ هَذِهِ الْعِصَابَةَ لَا تُعَبِّدُ فِي الْأَرْضِ». فَمَا زَالَ يَهْتِفُ رَبَّهُ مَا دَامَ يَدِيهِ، حَتَّى سَقَطَ رِداؤُهُ مِنْ مَنْكَبِيهِ، فَأَنْزَلَ اللَّهُ: ﴿إِذْ تَسْتَغِيثُونَ رَبَّكُمْ فَاسْتَجَابَ لَكُمْ أَنِّي مُمِدُّكُمْ بِالْفِ مِّنَ الْمَلَائِكَةِ مُرْدِفِينَ﴾^۱.

امام باقر عليه السلام: وقتی پیامبر صلی الله علیه و آله شمار فراوان مشرکان و اندک تعداد مسلمانان را دید، رو به قبله کرد و گفت: «بار خدایا! و عده‌ای را که به من داده‌ای به کار بند. بار خدایا! اگر این گروه را از بین ببری، دیگر در روی زمین پرستش نخواهی شد.» حضرت در حالی که دست‌های خود را به سوی آسمان کشیده بود پیوسته این جمله را می‌گفت، چندان که ردای او از شانه‌هایش افتاد. پس خداوند متعال این آیه را نازل فرمود: «آن‌گاه که از پروردگارتان یاری می‌خواستید پس دعای شما را اجابت کرد که من شما را با هزار فرشته پیاپی یاری خواهم کرد.»

۱. سوره مبارکه انفال ۹/.

۲. تفسیر البرهان؛ ج ۲، ص ۶۵۹.

سخن رهبری

شکسته شدن حصر آبادان حادثه عجیبی بود... امام فرمودند: حصر آبادان باید شکسته بشود. به دنبال این فرمان، برای شکستن حصر آبادان تلاش شد. حصر آبادان، در خلال یک فداکاری بزرگ شکسته شد و حرف امام تحقق پیدا کرد. کسانی در دنیا بودند که از دور فکر می کردند که قضیه جنگ با ازدست رفتن آبادان حل خواهد شد و قضیه جمهوری اسلامی هم حل خواهد گردید! جمهوری اسلامی که نتواند آبادان خود - یعنی شهر صنعتی و چشم و چراغ آن منطقه از کشور - را نگه بدارد، دیگر چطور حکومت و دولتی است؟! معلوم بود که اگر آبادان می رفت، روحیه ها هم با این شهر می رفت و دیگر اهواز هم قابل دفاع نبود. ... چه شد که حصر آبادان شکست؟ ما نتوانسته بودیم جلوی دشمن را بگیریم که روی رودخانه پل نزند و بیاید. برای یک نیروی نظامی، پل زدن روی رودخانه کار خیلی مشکلی است. جلوگیری از آن به مراتب آسان تر از شکستن آن محاصره سنگین بود. چطور شد که ما توانستیم این کار بزرگ را انجام بدهیم؟ این عامل، عامل اصلی است.

این عامل، همان عاملی است که تمام مشکلات جمهوری اسلامی را رفع خواهد کرد. این عامل، همان عاملی است که تا امروز هم در تمام جبهه‌های مبارزات گوناگونِ نظام مظلوم ما به داد مردم رسیده است. این عامل چیست؟

این عامل، چیزی مرکّب از دو عنصر است: اوّل، توکّل به خدا و دل‌به‌دریازدن به امید او؛ دوّم، فداکاری و جان و راحتی و منافع خود را به حساب نیاوردن.

... روزی که آن جنگ خونین، در حول و حوش جزیرهٔ آبادان واقع شد و جوانان رزمندۀ ما، از ارتشی و سپاهی و بسیجی، همین‌طور مثل ستاره‌های فروزانی که ساقط بشوند در بهمنشیر می‌افتادند و شهید می‌شدند، امّا برنمی‌گشتند و می‌رفتند تا دشمن را نابود کردند و سرش را به سنگ کوبیدند و جزیرهٔ آبادان را فتح کردند و محاصره را شکستند و دشمن را عقب راندند، چیزی که برای این جوانان و این رزمندگان و این بسیجی‌ها و این افسران و درجه‌داران و سپاهی‌ها مطرح نبود، جانشان بود. این‌طوری می‌شود به هدف‌های بزرگ رسید. این‌طوری می‌شود شرّ استکبار را کم کرد. این‌طوری یک ملّت، زندگی راحت و شرافتمندانه را برای خود فراهم می‌کند.^۱

۱. بیانات در دیدار اقشار مختلف مردم، ۱۳۶۹/۰۷/۰۴.

ایده‌های کنشگری

ایدهٔ جمعی و عملی

با دعوت از چند تن از رزمندگان . به‌ویژه اگر در عملیات ثامن الائمه علیه‌السلام حضور داشته‌اند . می‌توانید نشستی برای روایت‌گری و ثبت خاطرات برگزار کنید. در این نشست، می‌توانید پرسش‌هایی دربارهٔ نقش باورهای دینی (ولایت‌پذیری، توکل بر خدا و...) در روحیه و ایستادگی آنان مطرح بپرسید تا حاضران بیشتر با پیوند ایمان رشادت در دفاع مقدس آشنا شوند.

ایدهٔ گفتمان‌سازی قرآنی

در جلسهٔ خود آیهٔ ۲۴۹ سورهٔ مبارکهٔ بقره را محور بحث قرار دهید. می‌توانید به مرور قصهٔ نبرد بنی‌اسرائیل و جالوت بپردازید و سپس آن را با حصر آبادان تطبیق دهید؛ جایی که رزمندگان با ایمان و اطاعت از فرمان ولی، توانستند محاصرهٔ سنگین دشمن را بشکنند. در ادامه، می‌توانید گفت‌وگو را به شرایط امروز مرتبط کنید: حصر اقتصادی و فشارهایی که ملت با آن روبه‌روست و راه پیروزی بر آنان را شکیبایی، توکل و ایمان به وعدهٔ الهی برشمارید.

۵ مهر - روز گردشگری و جهانگردی

آیه محوری

﴿أَفَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَتَكُونَ لَهُمْ قُلُوبٌ يَعْقِلُونَ بِهَا
أَوْ آذَانٌ يَسْمَعُونَ بِهَا فَإِنَّهَا لَا تَعْمَى الْأَبْصَارُ وَلَكِنْ تَعْمَى
الْقُلُوبُ الَّتِي فِي الصُّدُورِ﴾؛ «آیا در زمین سیر نمی‌کنند
تا صاحب دل‌هایی گردند که بدان تعقل کنند و
گوش‌هایی که بدان بشنوند؟ که چشم [کافران] کور
نیست، بلکه دل‌هایی که در سینه‌ها دارند کور است.»

۱. سوره مبارکه حج/۴۶.

دربارهٔ مناسبت

گردشگری فقط جابه جایی میان مبدأ و مقصد نیست؛ بلکه شروع قصه‌ای است برای درنوردیدن مرزهای جغرافیایی، فرهنگی و حتی ذهنی انسان که از دیرباز از پی جوشیدن هموارهٔ غریزهٔ خدادادی کنجکاوی یافتن نشانه‌ها و کشف ناشناخته‌ها آغاز شده است. میل به دانستن و تجربه کردن، آدمی را به سفرهای دور و دراز کشانده و او را واداشته تا برای غلبه بر موانع مسیر چاره بیندیشد که ثمرهٔ آن، پیشرفت‌های شگرف در حوزه‌های حمل و نقل، ارتباطات و... بوده است.

از سال ۱۹۸۰ میلادی، به ابتکار سازمان جهانی گردشگری سازمان ملل متحد، روز ۲۷ سپتامبر - برابر با ۵ مهر - به عنوان «روز جهانی گردشگری» نام گذاری شده است. در این روز، سازمان‌ها، نهادها و فعالان این حوزه می‌کوشند آگاهی عمومی دربارهٔ گردشگری را ارتقا دهند و نشان دهند که این صنعت چگونه می‌تواند در تقویت ارزش‌های اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و اقتصادی نقش آفرین باشد. امروز گردشگری یکی از سودآورترین و پویاترین صنایع جهان است. صنعتی که از ماجراجویانه‌ترین سفرهای فردی

تا گردش‌های گروهی را به‌مثابه ابزاری کارآفرین و مسیر تازه‌ای برای رهایی اقتصاد کشورها از وابستگی صرف به منابع طبیعی ترسیم کرده است. هر دولتی می‌کوشد تا با بهره‌گیری خلاقانه از میراث و داشته‌های سرزمین خود، بیشترین سهم را از این بازار عظیم جهانی به دست آورد. البته باید به یاد داشت که گردشگری همان قدر که می‌تواند موتور محرک توسعه باشد، در صورت بی‌تدبیری می‌تواند آسیب‌زا باشد. اگر نگاه صرفاً تجاری بر این صنعت حاکم شود و پایداری و احترام به محیط و فرهنگ رعایت نشود، نتیجه آن چیزی جز تخریب منابع طبیعی و فرسایش ارزش‌های اجتماعی نخواهد بود.

ایران عزیز ما نیز با گنجینه‌ای بی‌بدیل از میراث فرهنگی و طبیعی - از حرم‌های اهل بیت علیهم‌السلام تا ابنیه تاریخی، از چشم‌اندازهای زاگرس و البرز تا کویر لوت، از جنگل‌های سرسبز مازندران تا سواحل نیلگون خلیج فارس و از آیین‌ها و هنرهای منحصر به فرد تا مهمان‌نوازی کم‌نظیر مردمانش - بی‌تردید ظرفیت‌هایی دارد که می‌تواند در صدر مقاصد گردشگری زیارتی و سیاحتی منطقه قرار گیرد. بهره‌برداری صحیح، هدفمند و نوآورانه از این داشته‌های ملموس و ناملموس، نه تنها می‌تواند زمینه‌ساز رونق اقتصادی

و افزایش اشتغال شود، بلکه فرصتی است برای معرفی تصویر واقعی و غنی ایران به جهان؛ تصویری که فراتر از کلیشه‌ها، هویت تمدنی و فرهنگی این سرزمین پهناور را به نمایش می‌گذارد.

ارتباط آیه و مناسبت

گردشگری اگرچه امروز به‌عنوان یک صنعت پردرآمد و ابزار اقتصادی شناخته می‌شود، اما در لایه‌های عمیق‌تر، پدیده‌ای فرهنگی و معنوی است. قرآن کریم، سفر را تنها یک جابه‌جایی یا سرگرمی نمی‌داند، بلکه آن را فرصتی برای اندیشیدن، شنیدن و دیدن می‌خواند؛ فرصتی برای باز کردن چشم دل و عبور از ظاهر به باطن. آیه شریفه ﴿أَفَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ...﴾ دقیقاً همین معنا را بیان می‌کند: سفر، مجالی است برای بیداری دل‌ها و شنیدن پیام تاریخ و طبیعت.

در آیات متعددی همچون ۴۲ سوره روم،^۱ ۳۶ سوره نحل^۲

۱. ﴿قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلُ كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُشْرِكِينَ﴾؛ «بگو: در زمین بگردید و بنگرید که عاقبت پیشینیان که بیشتریشان از مشرکان بودند چگونه بوده است.»

۲. ﴿وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنْ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ فَمِنْهُمْ مَنْ هَدَى اللَّهُ وَمِنْهُمْ مَنْ حَقَّتْ عَلَيْهِ الضَّلَالَةُ فَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكْذِبِينَ﴾؛ «به میان

و ۱۱ سورۀ انعام^۱ انسان‌ها به سیر در زمین فراخوانده شده‌اند تا سرگذشت تمدن‌ها و فرجام ملت‌ها را ببینند و از آن عبرت گیرند. این نگاه قرآنی نشان می‌دهد که سفر و گردشگری تنها به کشف مناظر طبیعی یا لذت‌های زودگذر محدود نیست؛ بلکه بستری است برای آموختن، شناخت سنت‌های الهی در تاریخ و تقویت عقلانیت و ایمان.

اگرچه امروز واژه «توریست» در ادبیات جهانی رایج است، اما نگاه قرآنی ما را به فراتر از آن فرامی‌خواند: به «زائر» شدن؛ کسی که در دل سفر، دنبال نشانه‌ها، حکمت‌ها و پیام‌های الهی است و از دیدن آثار گذشتگان و شگفتی‌های آفرینش چراغی برای زندگی خود برمی‌گیرد. این نگاه را می‌توان در سفرنامه‌های جهانگردان مسلمان متقدم به‌وفور مشاهده کرد و همین جاست که گردشگری از یک صنعت اقتصادی صرف، به یک فرصت تمدنی و تربیتی تبدیل می‌شود.

هر ملتی پیامبری مبعوث کردیم، که خدا را بپرستید و از بت دوری جوید. بعضی را خدا هدایت کرد و بر بعضی گمراهی مقرر گشت. پس در زمین بگردید و بنگرید که عاقبت کار کسانی که پیامبران را به دروغ نسبت می‌دادند، چگونه بوده است.»

۱. ﴿قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ ثُمَّ انظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكْذِبِينَ﴾؛ «بگو: در روی زمین بگردید و بنگرید که پایان کار تکذیب‌کنندگان چگونه بوده است.»

کلام معصوم

رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «سَافِرُوا تَصِحُّوا وَجَاهِدُوا تَغْنَمُوا وَحُجُّوا تَسْتَغْنُوا.»^۱

رسول خدا ﷺ: سفر کنید تا تندرست شوید و جهاد کنید تا غنیمت به چنگ آورید و حجّ به جای آورید تا بی نیاز گردید.

سخن رهبری

یکی از چیزهایی که در این استان [فارس] مورد توجه است و جا دارد که بیشتر مورد توجه قرار بگیرد، مسئله گردشگری است. اینجا به خاطر وجود حرم مطهر حضرت احمد بن موسی علیه و علی ابیه و اخیه السلام جنبه مضاعف گردشگری دارد. اینجا مزار است، زیارتگاه است. جاذبه های گردشگری در اینجا خیلی زیاد است. من تصورم این است که اگر مسئولین کشور و مسئولین استان بتوانند از همین مسئله گردشگری به شکل درست، با تبلیغات صحیح و

۱. من لا یحضره الفقیه؛ ج ۲، ص ۲۶۵.

با جهت‌گیری صحیح استفاده کنند، درآمد آن، استان را از همهٔ معونه‌های دیگر بی‌نیاز می‌کند. مسئلهٔ گردشگری خیلی مهم است.

من همین جا اشاره بکنم به این بناهای باستانی مربوط به قبل از اسلام؛ تخت جمشید و بقیهٔ چیزهایی که در این استان هست. انسان از دو نظر ممکن است به این مراکز باستانی نگاه کند؛ این‌ها را باید از هم تفکیک کرد. یک نگاه این است که این‌ها متعلق به جباران تاریخ بوده. هرکدامی که نگاه می‌کنیم، به یک نحوی به یکی از جباران تاریخ و طاغوت‌های بشری ارتباط پیدا می‌کند. بله، از این جهت نگاه منفی به این‌ها هست. غالب متدینین و انسان‌هایی که نفرت طبیعی از استبداد و از جباریت دارند، با این دید وقتی به این بناهای باستانی نگاه می‌کنند، طبعاً برای آن‌ها جاذبه‌ای ندارد. لیکن یک جنبهٔ دیگر هم وجود دارد و آن این است که این بناها محصول سرپنجهٔ هنرمند ایرانی است؛ محصول فکر راقی و روشن بین ایرانی است در سال‌ها و قرن‌ها پیش از این؛ این جنبهٔ مثبت قضیه است. همهٔ بناهایی که از لحاظ تاریخی -چه در اینجا، چه در اصفهان، چه در بقیهٔ نقاط کشور- وجود دارد، از این قبیل است. درست است که جباران استفاده کردند، اما خالق و آفرینندهٔ

این مجموعه‌ها کیست؟ ذهن ایرانی است، سرانگشت هنرمند ایرانی است، روحیه بلندنظر ایرانی است، ابتکار و ذوق ایرانی است؛ این برای یک ملت افتخار است. با این دید وقتی نگاه بکنیم، می‌بینیم این‌ها مثبت است؛ چه تخت جمشید، چه بقیه مناطق دیگر. این‌ها را نشان بدهید.

در دنیا از چیزهایی که جنبه افتخارآمیز هم خیلی ندارد، گاهی اوقات به عنوان مفاخر تاریخی استفاده می‌کنند. آن کسانی که مفاخر تاریخی را ندارند، برای خودشان خلق می‌کنند! ما این همه مفاخر تاریخی داریم، این همه چیزهایی که مایه تفاخر تاریخی ملت ایران است، اعتماد به نفس ملت ایران است؛ چرا این‌ها را نشان ندهیم؟

یک نفری برای من نقل می‌کرد، می‌گفت رفته بودیم یونان؛ ما را به مراکز گردشگری گوناگون می‌بردند و آن‌ها را به ما نشان می‌دادند؛ از جمله به نقطه‌ای بردند، گفتند این‌جا همان جایی است که سپاهیان ایرانی آمدند این‌جا، از ما شکست خوردند. مردم را به یک بیابان خالی می‌برند و نشان می‌دهند که این‌جا آن جایی است که ایرانی‌ها در آن دوره لشکرکشی کردند و در این‌جا شکست خوردند. یک فضای خالی را نشان می‌دهند، یک مدّعی تاریخی را با

یک فضای خالی اثبات می‌کنند. خب، اینجا نزدیکی کازرون -آن طوری که شنیدم- مجسمه والرین است، امپراتور روم، که زانو زده در مقابل پادشاه ایران. خیلی خب، اینجا را بروید نشان بدهید؛ این به آن در! این همه نقاط مثبتی که می‌تواند گذشته ما را نشان بدهد.

... به هر حال روی مسئله گردشگری حتماً بایستی کار شود؛ هم در زمینه مزارات اسلامی که بهترینش را شما در اینجا دارید، هم به وسیله مفاخر ادبی و هنری ما که شما عالی‌ترینش -یعنی حافظ و سعدی- را اینجا دارید، هم در زمینه آنچه که در گذشته تاریخ وجود داشته است.

ایده‌های کنشگری

ایده جمع‌ی و عملی

بازدیدی هدفمند از یکی از سایت‌های تاریخی یا مکان‌های زیارتی شهرتان ترتیب دهید. پیش از آغاز بازدید، اطلاعاتی جامع درباره پیشینه، معماری و جایگاه تاریخی آن جمع‌آوری کنید و در هنگام گردش برای شرکت‌کنندگان بازگو کنید تا با آگاهی بیشتری از سایت دیدن کنند.

ایده گفتمان سازی قرآنی

با هدف ترویج فرهنگ قرآنی و شناخت
جاذبه‌های میهن اسلامی، پیام‌هایی
هنرمندانه در قالب عکس نوشته تهیه کنید

که در کنار معرفی مکان‌های تاریخی و زیارتی، آیات قرآن و
معارف ناب اسلامی را نیز به مخاطب انتقال دهد. می‌توانید
آنها را در گروه‌های خانوادگی یا شبکه‌های اجتماعی به
اشتراک بگذارید تا همگان از برکت آیات الهی و زیبایی‌های
سرزمینمان بهره‌مند شوند.

۱۰ مهر - روز نخبگان

آیه محوری

﴿أَمَّنْ هُوَ قَانَتْ آنَاءُ اللَّيْلِ سَاجِدًا وَقَائِمًا يَحْذَرُ الْآخِرَةَ
وَيَرْجُو رَحْمَةَ رَبِّهِ قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ
لَا يَعْلَمُونَ قُلْ إِنَّمَا يَتَذَكَّرُ أُولُو الْأَلْبَابِ﴾؛^۱ «آیا آن کس که
در همه ساعات شب به عبادت پرداخته، یا در
سجود است یا در قیام، و از آخرت بیمناک است و
به رحمت پروردگارش امیدوار است، با آن که چنین
نیست یکسان است؟ بگو: آیا آن‌هایی که معرفت
و دانش دارند با کسانی که از آن بی‌بهره‌اند برابرند؟
تنها خردمندان پند می‌پذیرند.»

۱. سوره مبارکه زمر/۹.

دربارهٔ مناسبت

دهم مهرماه، سالروز ولادت شهید دکتر مصطفی چمران در تقویم کشورمان به عنوان «روز ملی نخبگان» ثبت شده است؛ فرصتی برای شناخت جایگاه نخبگان و نقش تعیین‌کنندهٔ آنان در پیشرفت و تعالی ایران اسلامی.

شهید چمران به‌نوعی تراز نخبگی علمی به شمار می‌آید؛ انسانی که علی‌رغم جایگاه علمی خود، اثرگذاری اجتماعی و سیاسی‌اش را فراموش نکرده است. ساده‌زیستی، وفاداری به وطن و انتخاب بازگشت برای خدمت به محرومان و مظلومان به جای ماندن در برج عاج تمدن غربی، همه از ویژگی‌هایی هستند که مسیر تراز نخبگی انقلاب اسلامی را روشن می‌کنند. زندگی و سلوک ایشان می‌تواند سرمشقی برای حرکت در مسیر علم‌اندوزی، تعهد و ایثار باشد.

شهید دکتر مصطفی چمران در دهم مهرماه ۱۳۱۱ زاده و در سال ۱۳۳۲ با رتبهٔ ۱۵ در رشتهٔ الکترومکانیک دانشکدهٔ فنی دانشگاه تهران پذیرفته شدند. در اواخر دههٔ ۱۳۳۰، با بورس تحصیلی به دانشگاه تگزاس آمریکا رفت و در رشتهٔ مهندسی برق موفق به کسب مدرک کارشناسی ارشد شد. در ادامهٔ مسیر علمی خود، در سال ۱۳۴۲ دکترای پلاسما

فیزیک خود را از دانشگاه برکلی کالیفرنیا دریافت کرد؛ اما این دستاوردهای علمی، هیچگاه او را از دغدغه وطن و ظلم‌ستیزی غافل نکرد.

پس از واقعه ۱۵ خرداد ۱۳۴۲، دکتر چمران پا به عرصه مبارزه علیه حکومت پهلوی گذاشت و با تلفیق دانش و تعهد، هم به عنوان یک مجاهد و هم به عنوان دانشمندی متعهد، مسیر خدمت به انقلاب اسلامی را برگزید. این تلاش خالصانه و همت والا، نهایتاً به شهادت ایشان انجامید.

ارتباط آیه و مناسبت

در میان آیات نورانی قرآن کریم، پرسش‌های ژرف و قیاس‌های تأمل‌برانگیزی وجود دارد که ذهن جستجوگر را به سوی حقیقت رهنمون می‌سازد. آیه ۹ از سوره مبارکه زمر، یکی از این موارد است که با بیانی شیوا مرز میان دو گروه را ترسیم می‌کند. این آیه در یک ساختار بلاغی پرسشگرانه، دو الگوی کاملاً متضاد را مقابل هم قرار می‌دهد: انسانی که اهل علم و دانش است و در ساعات شب به عبادت مشغول است و با آگاهی از آخرت، خوف عذاب الهی و رجاء به رحمت پروردگار دارد، در مقابل کسی که در این وادی نیست.

برخلاف نگاه رایج و محدود که «نخبه» را صرفاً دارنده مدارک عالی علمی می‌داند، قرآن کریم ابعاد مختلفی از این مفهوم را تبیین می‌کند.

• **نخبه علمی (عالم عامل):** در قرآن کریم بارها بر پیوند ناگسستنی «علم» و «تقوا» تأکید شده است. در آیه ۲۸ سوره فاطر می‌فرماید: ﴿إِنَّمَا يَخْشَى اللَّهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمَاءُ﴾ ۱. این آیه نشان می‌دهد که حقیقت خشیت و خداترسی، تنها در وجود کسانی محقق می‌شود که به معرفت و علم دست یافته‌اند. نخبه قرآنی فقط دانشمند نیست، بلکه دانشمندی است که علم او را به عبادت، قنوت و خوف از آخرت سوق می‌دهد.

• **نخبه مدیریتی (عالم مدبر):** خداوند داستان طالوت را مثال می‌زند که به رغم فقر مالی، به دلیل توانمندی علمی و جسمی به فرماندهی و حکومت انتخاب می‌شود. ۲.

۱. «(از بندگان خدا فقط دانشمندان [داناان] از او می‌ترسند).»

۲. سوره مبارکه بقره/۲۴۷: ﴿وَقَالَ لَهُمْ نَبِيُّهُمْ إِنَّ اللَّهَ قَدْ بَعَثَ لَكُمْ طَالُوتَ مَلِكًا قَالُوا أَنَّى يَكُونُ لَهُ الْمُلْكُ عَلَيْنَا وَنَحْنُ أَحَقُّ بِالْمُلْكِ مِنْهُ وَلَمْ يُؤْتَ سَعَةً مِنَ الْمَالِ قَالَ إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَاهُ عَلَيْكُمْ وَزَادَهُ بَسْطَةً فِي الْعِلْمِ وَالْجِسْمِ وَاللَّهُ يُؤْتِي مُلْكَهُ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ﴾؛ «و پیامبرشان به آنان گفت: "در حقیقت، خداوند، طالوت را بر شما به پادشاهی گماشته است." گفتند: "چگونه او را بر ما پادشاهی باشد با آنکه ما به پادشاهی از وی سزاوارتریم و به او از حیث مال، گشایشی داده نشده است؟" پیامبرشان گفت: "در حقیقت، خدا او را بر شما برتری داده، و او را در دانش و [نیروی] بدنی بر شما برتری بخشیده است، و خداوند پادشاهی خود را به هرکس که بخواهد می‌دهد" و خدا گشایشگر دانا است.»

همچنین حضرت یوسف علیه السلام خود را برای مدیریت اقتصادی مصر با صفت «دانا» معرفی می‌کند. ۱ این موارد نشان می‌دهد نخبه کسی است که دانش خود را برای مدیریت و خدمت‌رسانی به خلق خداوند به کار می‌بندد.

• **نخبه هدایت‌گر (امام و پیشوا):** بالاترین مرتبه نخبگی در قرآن، جایگاه «امامت» است. این، نخبگی هدایتی است که هدف نهایی آن، رهبری جامعه به سوی کمال و قرب الهی است.

• **نخبگان ضلالت:** در نقطه مقابل، قرآن به گروهی اشاره می‌کند که با وجود برخورداری از امکانات مادی و موقعیت اجتماعی، به دلیل فساد و استکبار، مانعی در راه پیشرفت جامعه و هدایت مردم می‌شوند. ۲ این تقابل، به وضوح نشان می‌دهد که از منظر قرآن، «نخبگی» لزوماً با «ثروت» یا «قدرت» تعریف نمی‌شود، بلکه با «علم نافع»، «تقوا» و «مسئولیت‌پذیری» معنا می‌یابد.

۱. سوره مبارکه یوسف/۵۵: ﴿قَالَ اجْعَلْنِي عَلَىٰ خَزَائِنِ الْأَرْضِ إِنِّي حَفِيظٌ عَلِيمٌ﴾؛ «یوسف گفت: مرا سرپرست خزانه‌های این سرزمین قرار ده؛ زیرا من نگهبان دانایی هستم.»

۲. سوره مبارکه سبأ/۳۴: ﴿وَمَا أَرْسَلْنَا فِي قَرْيَةٍ مِّنْ نَّذِيرٍ إِلَّا قَالَ مُتْرَفُوهَا إِنَّا بِمَا أُرْسِلْتُمْ بِهِ كَافِرُونَ﴾؛ «ما هیچ بیم‌دهنده‌ای به قریه‌ای نفرستادیم، جز آنکه توانگران عیاشش گفتند: ما به آنچه شما را بدان فرستاده‌اند ایمان نمی‌آوریم.»

کلام معصوم

رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «مَنْ سَلَكَ طَرِيقًا يَطْلُبُ فِيهِ عِلْمًا سَلَكَ اللَّهُ بِهِ طَرِيقًا إِلَى الْجَنَّةِ وَإِنَّ الْمَلَائِكَةَ لَتَضَعُ أجنحتها لَطَالِبِ الْعِلْمِ رِضًا بِهِ وَإِنَّهُ يَسْتَغْفِرُ لَطَالِبِ الْعِلْمِ مَنْ فِي السَّمَاءِ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ حَتَّى الْخُوتِ فِي الْبَحْرِ وَفَضْلُ الْعَالِمِ عَلَى الْعَابِدِ كَفَضْلِ الْقَمَرِ عَلَى سَائِرِ النُّجُومِ لَيْلَةَ الْبَدْرِ وَإِنَّ الْعُلَمَاءَ وَرَثَةُ الْأَنْبِيَاءِ إِنَّ الْأَنْبِيَاءَ لَمْ يُورَثُوا دِينَارًا وَلَا دِرْهَمًا وَلَكِنْ وَرَثُوا الْعِلْمَ فَمَنْ أَخَذَ مِنْهُ أَخَذَ بِحِطِّ وَافِرٍ»

رسول خدا ﷺ: کسی که در راهی رود که در آن دانشی جوید خدا او را به راهی سوی بهشت برد و همانا، فرشتگان با خرسندی بال‌های خویش به راه جوینده دانش فرو نهند و اهل زمین و آسمان تا برسد به ماهیان دریا برای او طلب آمرزش کنند و برتری عالم بر عابد مانند برتری ماه شب چهارده است بر ستارگان دیگر و علماء وارث پیغمبرانند زیرا آن‌ها پول طلا و نقره به جا نگذاشته‌اند بلکه دانش میراث ایشان است و هر که از دانش ایشان برگیرد بهره فراوانی گرفته است.

سخن رهبری

یکی از چیزهایی که جا دارد که نخبگان کشور بر روی آن تعمق کنند و فکر کنند، اصلِ مقولهٔ نخبگی و مفهوم نخبگی است. یک نگاه عالمانه و حکیمانه به اصل نخبگی بکنید. این نخبگی یعنی ترکیبی و مجموعه‌ای از استعداد شما، و همّت شما برای کارکردن و تلاش کردن، و حوصله‌ای که به خرج دادید و پیگیری‌ای که کردید. همهٔ این‌ها - هم آن استعداد، هم آن همّت، هم آن حوصله - داده‌های خداوند متعال است به شما؛ این رزق الهی است: ﴿وَاللَّهُ فَضَّلَ بَعْضَكُمْ عَلَى بَعْضٍ فِي الرِّزْقِ﴾؛^۱ این رزقی است که خدای متعال به شما داده؛ هم آن استعداد و کشش و ظرفیت ذهنی‌ای که شما داشته‌اید، هم آن همّتی که به خرج دادید که درس بخوانید، تحقیق کنید، مطالعه کنید، کار کنید - خیلی‌ها استعداد دارند، همّت آن را ندارند - هم آن حوصله‌ای که خدا به شما داد که صرف وقت کنید، بنشینید، بخوانید، فکر کنید، مطالعه کنید، بحث کنید؛ این‌ها حوصله می‌خواهد؛ این حوصله هم نعمت الهی است، این هم رزق الهی است.

۱. سورهٔ مبارکهٔ نحل/۷۱: «خداوند بعضی از شما را بر بعضی دیگر از نظر روزی برتری داد.»

... وقتی فهمیدیم که این استعداد [نخبگی] یا این همّت [مطالعه و تحقیق] از کجا آمده است، می‌فهمیم که کجا باید خرج شود، در کجا باید هزینه شود. خدای متعال معین فرموده است: ﴿هُدًى لِّلْمُتَّقِينَ * الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْغَيْبِ وَيُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَمِمَّا رَزَقْنَهُمْ يُنْفِقُونَ﴾^۱؛ باید انفاق کنید؛ این رزق الهی است به شما، این رزق را باید انفاق کنید. انفاق رزق فقط این نیست که انسان پولی از جیبش در بیاورد و به یک مستمندی بدهد. این رزق بالاتری است، رزق باارزش‌تری است، انفاق آن هم باارزش‌تر است، باید این را انفاق کنید. انفاق رزق دانش این است که آن را در خدمت جامعه قرار بدهید؛ در خدمت تاریخ‌تان، در خدمت آینده‌تان، در خدمت ملت‌تان قرار بدهید. این‌ها تکلیف نخبگی را روشن می‌کند. انفاق این رزق به این است که آن را در راه خدا خرج کنید؛ برای خیر بندگان خدا مصرف کنید. منّتی هم نباید داشت.^۲

۱. سوره مبارکه بقره/۲ و ۳: «مایه هدایت پرهیزکاران است؛ کسانی که به غیب [=آنچه از حس پوشیده و پنهان است] ایمان می‌آورند و نماز را برپا می‌دارند؛ و از تمام نعمت‌ها و مواهبی که به آنان روزی داده‌ایم، انفاق می‌کنند.»

۲. بیانات در دیدار شرکت‌کنندگان در هشتمین همایش ملی نخبگان جوان، ۱۳۹۳/۰۷/۳۰.

ایده‌های کنشگری

ایدهٔ جمعی و عملی

در صورتی که در رشته یا موضوعی تخصص دارید، در آن به دانش‌آموزان محروم یا نیازمند محله یا شهرتان کمک کنید.. با برگزاری جلسات رایگان آموزشی یا مشاوره‌های علمی می‌توانید به ایفای نقش نخبگان در ساخت جامعه‌ای بهتر کمک کنید.

ایدهٔ گفتمان‌سازی قرآنی

کتاب‌های تألیفی شهید چمران، از جمله «خدا بود و دیگر هیچ نبود»، «بینش و نیایش» و «عارفانه» را که سرشار از مضامین عرفانی و خداشناسانه هستند، در جمع خود معرفی و مطالعه کنید تا با جهان‌بینی عمیق و ایمان راسخ این شهید بزرگ بیشتر آشنا شوید.

۱۵ مهر - سالگرد طوفان الاقصی

آیه محوری

﴿وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مُوسَىٰ بِآيَاتِنَا أَنْ أَخْرِجْ قَوْمَكَ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ وَذَكِّرْهُمْ بِأَيَّامِ اللَّهِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ﴾؛ «موسی را با آیات خود فرستادیم که قوم خود را از تاریکی به روشنایی بیرون آر، و روزهای خدا را به یادشان بیاور. و در این برای هر شکیبای شکرگزار، عبرت‌هایی است.»

۱. سوره مبارکه ابراهیم/۵.

دربارهٔ مناسبت

رویدادهایی وجود دارند که بر پیکرهٔ تاریخ، نقشی بی‌زوال حک می‌کنند؛ عملیات «طوفان الاقصی» که در هفتم اکتبر ۲۰۲۳ میلادی (۱۵ مهر ۱۴۰۲ هجری شمسی) توسط جنبش مقاومت اسلامی فلسطین (حماس) به وقوع پیوست، از جملهٔ این رخدادهاست. این عملیات فراتر از یک اقدام نظامی، یک «رخداد معرفت‌شناختی» در گفتمان مقاومت بود که تمام معادلات امنیتی-روانی رژیم صهیونیستی را به هم زد.

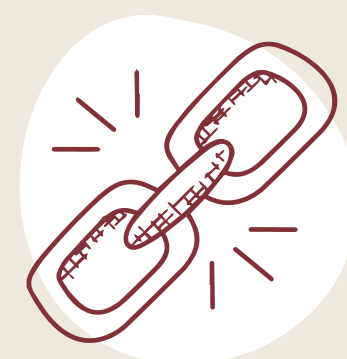
این عملیات نظامی، پاسخی قهری و اجتناب‌ناپذیر به سال‌ها اشغال‌گری، کشتار نظام‌مند فلسطینیان و هتک حرمت مکرر مسجد الاقصی-نخستین قبلهٔ مسلمین-بود. نیروهای حماس با طراحی عملیاتی پیچیده و غافلگیرکننده، ابتدا با پرتاب هزاران راکت، سپر دفاعی موسوم به «گنبد آهنین» را تحت فشار بی‌سابقه‌ای قرار دادند و متعاقباً با عبور از سد امنیتی به ظاهر تسخیرناپذیر رژیم صهیونیستی، به صورت زمینی به چندین نقطه از سرزمین‌های اشغالی ۱۹۴۸ یورش برده و موفق به اسارت تعداد قابل توجهی از نظامیان دشمن شدند.

رسانه‌های غربی و حتی منابع خود رژیم صهیونیستی، این حادثه را «بزرگ‌ترین شکست امنیتی» در تاریخ این رژیم از زمان تأسیس آن در ۱۹۴۸ میلادی ارزیابی کردند. شکستی که افسانه شکست‌ناپذیری ارتش اسرائیل را در هم کوبید و پرده از واقعیت شکنندگی عمیق این موجودیت جعلی برداشت.

پاسخ رژیم صهیونیستی به این شکست هویتی، عبور از تمامی موازین حقوق بین‌الملل و اخلاق انسانی بود. این رژیم با آغاز حمله‌ای تمام‌عیار و به نوار غزه، جنایتی تاریخی را رقم زد. برپایه آمارهای معتبر و بین‌المللی، از زمان آغاز تجاوز تا ژوئیه ۲۰۲۴ (تیر ۱۴۰۳)، بیش از ۵۷ هزار شهروند فلسطینی به شهادت رسیده و بیش از ۱۲۳ هزار تن زخمی شدند که اکثریت قریب به اتفاق آنان را زنان و کودکان تشکیل می‌دهند. این کشتار سیستماتیک، همراه با محاصره کامل غذایی و درمانی، نمونه‌ای عینی از «نسل‌کشی» در قرن بیست و یکم است که متأسفانه سازمان‌های بین‌المللی و کشورهای خودباخته نسبت به آن بی‌تفاوت هستند.

ارتباط آیه و مناسبت

آیه شریفه ﴿وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مُوسَىٰ بِآيَاتِنَا...﴾ در صدر خطاب

خود، دو مأموریت کلیدی را برای حضرت موسی علیه السلام ترسیم می‌کند: اول «خروج از تاریکی به سوی نور» و دوم «یادآوری روزهای خداوند». سالروز عملیات غرورآفرین «طوفان الاقصی» نیز، به مثابه یک روز از «ایام الله»، دقیقاً تجلی عینی همین دو محور است.

این عملیات، کوششی تاریخی برای «خروج از تاریکی به سوی نور» بود؛ ملتی که برای دهه‌ها در ظلمتِ اشغال، تحقیر، کشتار نظام‌مند و زندانی‌شدن در بزرگ‌ترین زندان روباز جهان به سر می‌برد، با این رخداد، پرچم عزت و نور امید را برافراشت. آنان با دستان خود، زنجیرهای ذلت را گسستند و به جهانیان اثبات کردند که راه‌هایی از ظلمت‌کده صهیونیسم، نه تسلیم و عادی‌سازی روابط بلکه مقاومت و قیام است.

یادآوری این عملیات غرورآفرین به نوعی یادکرد آن روزهایی است که خداوند نصرت خود را نصیب مستضعفانِ صابر و شاکر می‌کند. طوفان الاقصی، صحنه تجلی یکی از همین روزهای الهی بود که افسانه شکست‌ناپذیری بزرگ‌ترین نیروی نظامی خاورمیانه را در هم کوبید و معادلات قدرت را برای همیشه دگرگون ساخت.

ملت فلسطین در طول این سال‌ها، مصداق کامل «صبر»

بوده‌اند. این ملت با شکیبایی و استقامت بی‌نظیر خود ثابت کرد که نور مقاومت، هرگز خاموش‌شدنی نیست و این عبرتی است برای همهٔ آزادگان جهان که در راه حق، صبر پیشه کنند و بر نعمت‌های الهی شاکر باشند.

کلام معصوم

أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ عَلِيٌّ عَلَيْهِ السَّلَامُ: «كُنَّا لِلظَّالِمِ خَصْمًا وَلِلْمَظْلُومِ عَوْنًا»^۱
 امام علی علیه السلام: همواره دشمن ستمگر و یار مظلوم و ستم‌دیده باشید.

سخن رهبری

دو نقطهٔ اساسی در حادثهٔ طوفان‌الاقصى وجود دارد که باید به آن توجه کرد. یک نقطه این است که این عملیات طوفان‌الاقصى که در پانزدهم مهر [سال ۱۴۰۲]... گذشته اتفاق افتاد، دقیقاً مورد نیاز منطقه بود؛ منطقهٔ ما به این عملیات نیاز داشت؛ این پاسخ به یک نیاز بزرگ منطقه بود. نقطهٔ دوم این است که این عملیات یک ضربهٔ

۱. نهج‌البلاغه؛ نامهٔ ۴۷.

تعیین‌کننده‌ای به رژیم صهیونیست بود؛ ضربه‌ای که هیچ
علاجی برای آن وجود ندارد، و رژیم صهیونیست بر اثر این
ضربه دچار ابتلائی شده است که از این ابتلائیات نجات
پیدا نخواهد کرد.

اما آن نقطهٔ اوّل که گفتیم عملیات طوفان الاقصی دقیقاً در
لحظهٔ نیاز منطقه اتفاق افتاد، توضیحش این است که یک
نقشهٔ جامع وسیعی به وسیلهٔ آمریکا و عناصر صهیونیست
و دنباله‌های آنها و بعضی از دولت‌های منطقه طراحی
شده بود که بر اساس این نقشهٔ جامع قرار بود مناسبات و
معادلات منطقه تغییر پیدا کند. ارتباط رژیم صهیونیستی با
دولت‌های منطقه طبق خواستهٔ خود آن رژیم تنظیم بشود
و معنایش تسلط رژیم صهیونیستی بر سیاست و اقتصاد
کلّ منطقهٔ غرب آسیا بلکه کلّ دنیای اسلام بود؛ یک برنامهٔ
وسیعی را طراحی کرده بودند که این نتیجه‌اش بود.

... این برنامه به لحظه‌های پایانی خودش رسیده بود؛
یعنی چیزی نمانده بود که این برنامه و نقشهٔ بلندمدت
به مرحلهٔ اجرای عملی برسد. در یک چنین لحظهٔ حسّاسی
حملهٔ طوفان الاقصی آغاز شد و همهٔ نقشه‌های دشمن را
بر باد داد. طوفان پانزدهم مهر نقشهٔ بادقت طراحی‌شدهٔ
دشمن را باطل کرد.

... این که شما می بینید رژیم صهیونیستی با چنین شدّتی و قساوتی به مردم بی دفاع غزّه حمله می کند، واکنش عصبی رژیم به باطل شدن آن نقشه است. این که می بینید دولت آمریکا در مقابل چشم همه مردم دنیا به این جنایت ها کمک می کند، به خاطر واکنش عصبی آنها است از باطل شدن نقشه ای که با زحمت زیاد این نقشه را کشیده بودند. طوفان الاقصی یک چنین معجزه ای کرد.

... و اما نقطه دوّم، که گفتیم عملیات طوفان الاقصی یک ضربه تعیین کننده به رژیم صهیونیستی بود، یک ضربه ای بود که قابل جبران نیست و رژیم صهیونیستی را در یک مسیری قرار داده است که انتهای آن مسیر جز اضمحلال و نابودی چیز دیگری نیست.

... همه تحلیلگران غربی، اعم از اروپایی، آمریکایی و حتّی وابستگان به خود رژیم صهیونیستی معتقدند که در این عملیات، رژیم صهیونیستی با همه تظاهر و یال و کوپال، از گروه معدود مقاومت شکست سختی خورده است. آنها می گویند رژیم صهیونیستی هشت ماه بعد از طوفان الاقصی، با این همه تلاش، به هیچ کدام از هدف های حداقلی خود هم نرسیده؛ این را تحلیلگران غربی می گویند. از این بالاتر، یک تحلیلگر غربی قضاوتش این است و این جور می گوید

که طوفان الاقصی رویدادی است که می‌تواند تغییردهندهٔ قرن بیست و یکم باشد؛ این تلقی یک تحلیل‌گر معروف غربی است... یک مورّخ اسرائیلی می‌گوید: «پروژهٔ صهیونیستی، نفس‌های آخر خود را می‌کشد - این را یک تحلیل‌گر و مورّخ صهیونیست می‌گوید - و ما در آغازِ پایان رژیم صهیونیستی هستیم؛ ارتش در حفاظت از جامعهٔ یهودی در جنوب و شمال اسرائیل شکست خورده است». ارتشی که ادّعا می‌کرد جزو قوی‌ترین ارتش‌های دنیا است در داخل سرزمین خود شکست خورده؛ از چه کسی شکست خورده؟ از یک دولت قوی؟ نه، از گروه‌های مقاومت، از حماس، از حزب‌الله؛ از این‌ها شکست خورده. طوفان الاقصی این است.^۱

ایده‌های کنشگری

ایدهٔ جمعی و عملی

عکس‌نوشته‌هایی از چهره‌های مبارزین و شهدای فلسطینی، پوستره‌های مفهومی و... تهیه کنید و همراه با آیات قرآنی مرتبط، در گروه‌های خانوادگی و شبکه‌های اجتماعی منتشر سازید.

۱. بیانات در مراسم سی و پنجمین سالگرد ارتحال حضرت امام خمینی رَحْمَةُ اللهِ عَلَيْهِ، ۱۴/۳/۱۴۰۳.

می‌توانید از محصولات هنری پویش «زندگی با آیه‌ها» استفاده کنید تا پیام مقاومت و ایمان را در قالبی تأثیرگذار منتشر کنید.

ایدهٔ گفتمان‌سازی قرآنی

می‌توانید در جلسهٔ خود، ویدئوهایی تلاوت و انس با قرآن توسط شهدا و مردم غزه را پخش کنید. دربارهٔ نقش قرآن در روحیهٔ مستحکم و مقاومت شکست‌ناپذیر به گفت‌وگو بنشینید.

مناسبت‌های قمری

۸ ربیع الثانی: ولادت امام حسن عسکری علیه السلام

۱۰ ربیع الثانی: وفات حضرت معصومه علیها السلام

۹ مهر - ۸ ربیع الثانی - ولادت امام حسن عسکری علیه السلام

آیه محوری

﴿وَجَعَلْنَاهُمْ أُمَّةً يَهْدُونَ بِأَمْرِنَا وَأَوْحَيْنَا إِلَيْهِمْ فِعْلَ الْخَيْرَاتِ وَإِقَامَ الصَّلَاةِ وَإِيتَاءَ الزَّكَاةِ وَكَانُوا لَنَا عَابِدِينَ﴾؛
«و آنان را پیشوایانی قرار دادیم که به امر ما [مردم را] هدایت می‌کردند، و انجام دادن کارهای نیک و برپاداشتن نماز و پرداخت زکات را به آنان وحی کردیم، و آنان فقط پرستنده ما بودند.»

۱. سوره مبارکه انبیاء/۷۳.

دربارهٔ مناسبت

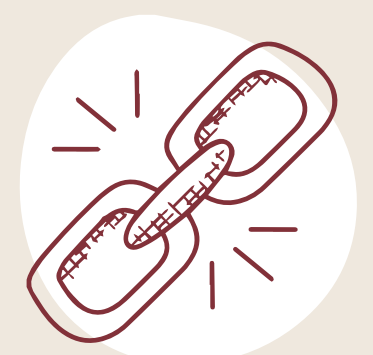

ماه ربیع الثانی، ماه شکفتن گل‌های نرگس در باغستان مدینه است. ماهی که بوی خوش ولایت را در دل تاریخ به یادگار گذاشته است. در ۸ ربیع الثانی در سال ۲۳۲ هجری قمری، خانه امام هادی علیه السلام و بانوی پاک‌سیرت‌شان، «حدیثه»، میزبان قدوم نوزادی شد که نور وجودش، تاریکی‌های عصر حاکمان عباسی را می‌زدود.

این نوگل شکفته، «حسن» نام گرفت؛ همان که به «عسکری» ملقب شد، چرا که سرنوشت، او را به شهر سامرا کشاند تا تحت مراقبت شدید خلفای عباسی زندگی کند. اما چه زیبا که تولدش، خود فصلی نو در مبارزه با همین ظلمت را رقم زد.

تولد امام حسن عسکری علیه السلام حلقهٔ اتصال حیاتی و نویدبخش برای آیندهٔ بشریت بود. او پدر آخرین حجت الهی، حضرت مهدی موعود عجل الله تعالی فرجه الشریف است. درحقیقت ولادت ایشان طلیعهٔ طلوع خورشید عدالت بود.

ارتباط آیه و مناسبت

این آیه شریفه یک نظام‌نامهٔ الهی و نقشهٔ راه جامعی است برای شناخت «امام» از منظر قرآن کریم. این آیه تنها به

توصیف گذشتگان نپرداخته، بلکه سیمای همه ائمه هدی، از ابراهیم خلیل تا اوصیای خاتم، را ترسیم کرده است.

امامت، آن چنان که قرآن می‌فرماید، یک «جعل» الهی است. این مقام، انتصابی است از سوی حضرت حق، نه کسبی از سوی بندگان و نه انتخابی از سوی مردم. آنان «يَهْدُونَنَا بِأَمْرِنَا» هستند؛ هدایتشان به «امر» خداست. این «امر» همان حقیقت ولایت تکوینی و تشریعی است که امام، مظهر و مجرای آن در زمین است. هدایت امام، نوری است که مستقیماً از مشیت الهی سرچشمه می‌گیرد و او را واسطه فیض بین خالق و خلق می‌کند.

سپس خداوند می‌فرماید: «وَأَوْحَيْنَا إِلَيْهِمْ فِعْلَ الْخَيْرَاتِ». وحی اختصاص به انبیا ندارد، بلکه برای اولیای معصوم نیز به گونه‌ای خاص جریان دارد. منبع علم و عمل امام، وحی الهی است. بنابراین، هر «خیر»ی که از ناحیه امام صادر می‌شود، ریشه در علم لدنی و اذن الهی دارد. اقامه نماز و پرداخت زکات مظهر عبودیت محض امام و هم مدیریت امور جامعه اسلامی است.

و در پایان کلید همه این کمالات را بیان می‌فرماید: «وَكَاْنُوا لَنَا عَابِدِينَ». عبادت آنان فقط برای خدا و فقط از روی اخلاص. این عبودیت محض، پایه و اساس همه مقامات ائمه است.

حال، در پرتو این آیه شریفه، به زندگی امام یازدهم، حضرت امام حسن عسکری علیه السلام نظر می‌افکنیم. دوران امامت ایشان، مصداق عینی «يَهْدُونَ بِأَمْرِنَا» در سخت‌ترین شرایط ممکن بود. حکومت جبار عباسی، با درک این حقیقت که امامت تداوم نبوت است و این خاندان، تهدیدی وجودی برای حکومت‌های ظالم هستند، سعی کرد با محصور کردن امام در شهر سامرا و تحت نظر گرفتن شدید ایشان، این مجرای هدایت را مسدود کند. اما آیا می‌توان خورشید را در زندانی محبوس کرد؟ نور از کوچک‌ترین روزنه‌ها خود را می‌رساند. امام عسکری علیه السلام در حالی که کوچک‌ترین حرکاتشان توسط جاسوسان گزارش می‌شد، به «فعل الخیرات» می‌پرداختند. این خیرات، تنها کمک‌های مادی نبود؛ بزرگ‌ترین خیر، حفظ و انتشار معارف ناب محمدی و تربیت شاگردانی بود که بتوانند پس از ایشان، بار سنگین غیبت حجت خدا را به دوش بکشند. تشکیل حلقه‌های علمی، پاسخ به شبهات عقیدتی و فقهی، و مدیریت پنهان جامعه شیعی، همه از مظاهر «فعل الخیرات» بود.

در عین حال، عبادت امام عسکری علیه السلام زبانزد دوست و دشمن بود. نقل است که در زندان، آن‌چنان به عبادت می‌پرداخت که باعث تأثیر قلبی حتی بر زندان‌بانان می‌شد.

این عبادت، نمونه ای کامل از «كَانُوا لَنَا عَابِدِينَ» بود؛ عبادتی که برای نمایش نبود، بلکه تجلی تسلیم محض در برابر فرمان حق بود.

کلام معصوم

أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ: فِي قَوْلِهِ تَعَالَى وَجَعَلْنَاهُمْ أَئِمَّةً يَهْدُونَ بِأَمْرِنَا قَالَ أَبُو جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ «يَعْنِي الْأَئِمَّةُ (مِنْ وَلَدِ فَاطِمَةَ عَلَيْهَا السَّلَامُ) يُوحَى إِلَيْهِمْ بِالرَّوْحِ فِي صُدُورِهِمْ»^۱.

امام باقر عليه السلام: درباره آیه «وَجَعَلْنَاهُمْ أَئِمَّةً يَهْدُونَ بِأَمْرِنَا» فرمودند: یعنی ائمه‌ای از نسل فاطمه عليها السلام که خداوند به به‌وسیله روح در دل‌هایشان وحی می‌کند.

سخن رهبری

این بزرگواران، دائم در حال مبارزه بودند؛ مبارزه‌ای که روحش سیاسی بود. زیرا کسی هم که در مسند حکومت نشسته بود، مدّعی دین بود. او هم ظواهر دین را ملاحظه

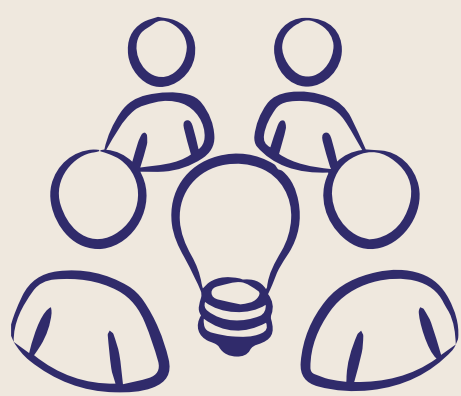
۱. بحار الأنوار؛ ج ۲۴، ص ۱۵۸.

می‌کرد. حتّی، گاهی اوقات نظر دینی امام را هم می‌پذیرفت -مثل قضایایی که در مورد «مأمون» شنیده‌اید که صریحاً نظر امام را قبول کرد- یعنی ابایی نداشتند که گاهی نظر فقهی را هم قبول کنند. چیزی که موجب می‌شد این مبارزه و معارضه با اهل بیت علیهم‌السلام وجود داشته باشد، این بود که اهل بیت علیهم‌السلام، خودشان را «امام» می‌دانستند. می‌گفتند: «ما امامیم». حضرت باقر علیه‌السلام، در منی که رفته بود، فرمود: «إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ كَانَ الْإِمَامُ» و همه را یک به یک برشمرد تا به خودش رسید و فرمود: «من امامم». اصلاً بزرگ‌ترین مبارزه علیه حکّام همین بود. چون کسی که حاکم شده بود و خود را امام و پیشوا می‌دانست، می‌دید شواهد و قرائنی که در امام لازم است، در حضرت هست و در او نیست و این موجود را برای حکومت، خطرناک می‌شمرد؛ چون مدّعی است. حکّام، با این روح مبارزه می‌جنگیدند و ائمّه علیهم‌السلام هم مثل کوه ایستاده بودند. بدیهی است که در این مبارزه، معارف، احکام فقهی و خُلُقِیّات و اخلاقیّاتی که ائمّه ترویج می‌کردند، جای خود را دارد. تربیت شاگرد بیشتر و ارتباطات شیعی، روزه‌روز گسترده‌تر شد. شیعه را این‌ها نگه داشت. شما مرامی را در نظر بگیرید که دویست و پنجاه سال علیه آن حکومت شده است! اصلاً باید هیچ چیزیش نماند؛ باید به کل از بین برود؛ ولی شما ببینید الان دنیا چه خبر است و شیعه به کجا رسیده است!

این نکته را باید در اشعاری که دربارهٔ امام صادق، امام هادی و امام عسکری علیهم‌السلام خوانده می‌شود، به‌خوبی دید. این‌ها مبارزه می‌کردند و برای همین مبارزه هم جانشان را از دست دادند. راهی است که رو به هدفی مشخص ادامه دارد. گاهی یکی برمی‌گردد، یکی از این طرف می‌رود؛ اما هدف یکی است.^۱

ایده‌های کنشگری

ایدهٔ جمعی و عملی

جشنی ساده و معنوی در مسجد، کلاس یا فضای منزل برگزار کنید. در برنامه، به صورت مختصر، به سه ویژگی برجستهٔ ایشان «علم و حکمت»، «صبر و استقامت» و «عبادت و بندگی» بپردازید.

ایدهٔ گفتمان‌سازی قرآنی

در جلسهٔ خود کتاب «سر بر دامن ماه» از انتشارات جمکران را معرفی و بخش‌های کوتاه و جذابی از آن را بخوانید. این کتاب به زندگی پرفروغ «حدیثه» مادر بزرگوار امام حسن عسکری علیه‌السلام می‌پردازد.

۱۱ مهر - ۱۰ ربیع الثانی - وفات حضرت

معصومه علیها السلام

آیه محوری

﴿مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِنْ ذَكَرٍ أَوْ أَنْتَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهٗ حَيَاةً طَيِّبَةً وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾؛
«هر مرد و زنی که کاری نیکو انجام دهد، اگر ایمان آورده باشد زندگی خوش و پاکیزه‌ای بدو خواهیم داد و پاداشی بهتر از کردارشان عطا خواهیم کرد.»

۱. سوره مبارکه نحل/ ۹۷.

دربارهٔ مناسبت

در فضای پرتنش و پیچیدهٔ خلافت عباسی، مأمون عباسی حضرت امام رضا علیه السلام را از مدینه به خراسان فراخواند و به ظاهر، مقام ولایتعهدی را به ایشان سپرد. این جابه‌جایی اجباری، موجی از نگرانی در میان خاندان اهل بیت علیهم السلام برانگیخت.

بر اساس منابع معتبر، یک سال بعد حضرت فاطمه معصومه علیها السلام برای دیدار با برادر بزرگوارشان به همراه جمعی از برادران و خویشان رهسپار ایران شدند. در برخی اقوال از قافله‌ای بزرگ متشکل از صدها تن علوی یاد شده است.

کاروان حضرت در نزدیکی ساوه با هجوم مأموران عباسی مواجه شد. در این درگیری، شماری از همراهان، از جمله برخی برادران و برادرزادگان حضرت، به شهادت رسیدند. اندوه فقدان برادران و خویشاوندان - و به روایت برخی منابع - اثر مسمومیت، موجب بیماری حضرت در ۲۸ سالگی شد. در این حال، وقتی از نزدیکی شهر قم آگاه شدند، خواستار انتقال به آن دیار گردیدند.

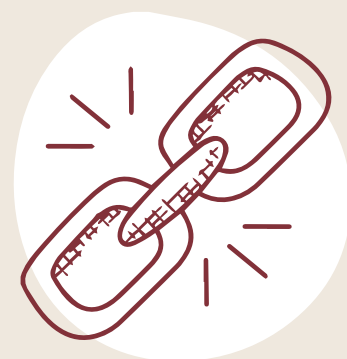
ورود ایشان به قم با استقبال موسی بن خزرج، از بزرگان و شیعیان قم، همراه شد. حضرت در خانه او اقامت گزیدند و

پس از هفده روز بیماری، در دهم ربیع الثانی سال ۲۰۱ هجری قمری، دعوت حق را لبیک گفتند.

وفات این بانوی بزرگوار را باید رخدادی سرنوشت‌ساز برای قم و حتی تشیع دانست. حضور ایشان در قم، این شهر را از یک منطقه عادی به مهم‌ترین پایگاه تشیع در جهان اسلام بدل کرد. حرم مطهر ایشان به کانونی برای تجمع عالمان و محدثان و نقطه آغاز حوزه علمی قم تبدیل شد؛ حوزه‌ای که امروزه بزرگ‌ترین مرکز علوم دینی شیعه است.

ارتباط آیه و مناسبت

این آیه شریفه هرگونه محدودیت جنسیتی را در عرصه‌ی کمال و تقرب به پیشگاه الهی نادرست می‌داند. خطاب «مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِنْ ذَكَرٍ أَوْ أَنْثَى» پیکره تمامی جاهلیت‌های کهن و نوینی که شأن و ظرفیت روح انسانی را به تمایزات جسمی تقلیل می‌دهند در هم می‌شکند. معیار قرب به پیشگاه الهی و تعالی بشریت «ایمان» و «عمل صالح» است و این دو، مختص به جنسیتی نیست.

وجود مبارک حضرت فاطمه معصومه علیها السلام به این آیه عینیت بخشیده‌اند. ایشان مصداق کامل زنی است که با انجام عمل صالح و داشتن ایمان، به اوجی از کمال می‌رسد که نه تنها به ایشان «معصومه» لقب می‌دهند، بلکه شهر قم

نیز به برکت حضور و آرامگاه ایشان، شایسته «حرم» اهل بیت علیهم السلام می شود.

این بانوی والامقام، در عمر کوتاه اما پربرکت خویش، چنان در عبادت، تهجد و انس با معارف ناب آل محمد علیهم السلام غوطه ور بودند که روایات، او را «عابده» و «محدثه» خوانده اند. در روایات مختلفی از اهل بیت نیز، پاداش زیارت ایشان بهشت عنوان می شود. این موضوع نمادی است از جایگاه رفیع زن در مکتب تشیع.

کلام معصوم

الصَّادِقُ عَلَيْهِ السَّلَامُ: «إِنَّ لِلَّهِ حَرَمًا وَهُوَ مَكَّةُ وَإِنَّ لِلرَّسُولِ حَرَمًا وَهُوَ الْمَدِينَةُ وَإِنَّ لِأَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ حَرَمًا وَهُوَ الْكُوفَةُ وَإِنَّ لَنَا حَرَمًا وَهُوَ بَلَدَةُ قُمْ وَسَتُدْفَنُ فِيهَا امْرَأَةٌ مِنْ أَوْلَادِي تُسَمَّى فَاطِمَةَ فَمَنْ زَارَهَا وَجَبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ»^۱.

امام صادق علیهم السلام: خدا دارای حرمی است که آن مکه است، و پیامبرش هم حرمی دارد که مدینه است، و امیرالمؤمنین هم حرمی دارد که کوفه است، و ما هم دارای حرمی هستیم که قم است، و به زودی

۱. بحار الأنوار؛ ج ۵۷، ص ۲۲۸.

بانویی از فرزندان من آنجا دفن می‌شود که نامش فاطمه است؛ هرکسی او را زیارت کند بهشت بر او واجب می‌شود.

سخن رهبری

بدون تردید نقش حضرت معصومه علیها السلام در قم شدن قم و عظمت یافتن این شهر عریق مذهبی تاریخی، یک نقش ما لا کلام فیه است. این بانوی بزرگوار، این دختر جوان تربیت شده دامن اهل بیت پیغمبر، با حرکت خود در جمع یاران و اصحاب و دوستان ائمه علیهم السلام و عبور از شهرهای مختلف و پاشیدن بذر معرفت و ولایت در طول مسیر در میان مردم و بعد رسیدن به این منطقه و فرود آمدن در قم، موجب شده است که این شهر به عنوان پایگاه اصلی معارف اهل بیت علیهم السلام در آن دوره ظلمانی و تاریک حکومت جباران بدرخشد و پایگاهی بشود که انوار علم و انوار معارف اهل بیت علیهم السلام را به سراسر دنیای اسلام از شرق و غرب منتقل کند.^۱

ایده‌های کنشگری

ایدهٔ جمعی و عملی

در شهر قم می‌توانید همراه اعضای جلسه به زیارت حرم حضرت معصومه علیها السلام بروید. اگر در شهرهای دیگر حضور دارید، می‌توان با همکاری جمع، جلسه‌ای مخصوص دختران ترتیب دهید و نذری ساده‌ای در محل برگزاری جلسه یا میان محله پخش کنید.

ایدهٔ گفتمان‌سازی قرآنی

در جریان جلسه، با اشاره به ویژگی‌ها و فضایل حضرت فاطمه معصومه علیها السلام، جایگاه زن در قرآن و اندیشه اسلامی را تبیین کنید و زمینه‌ای برای گفت‌وگو و فهم عمیق‌تر آموزه‌های دینی فراهم آورید.

